

חופש התנועה

רק אפשרות סבירה ברמה של חשש רציני או ודאות קרובה לפגיעה באינטרסים חשובים אחרים, תצדיק את הגבלת הזכות לצאת מן הארץ.

חסיקה

חוק יסוד : כבוד האדם וחירותו ס' 6

כנגד העורר הוגש כתב אישום, שעסק בעבירות על הוראות חוק ניירות ערך, ובעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, הפרת אמונים בתאגיד ורישום כוזב במסמכי תאגיד. עם הגשת כתב האישום נתבקש מעצרו של העורר, תוך שהמשיבה הסכימה כי העורר ישוחרר בערובה ובלבד שיפקיד ערבות בנקאית. כן נתבקש צו עיכוב יציאה מהארץ כנגד העורר, אולם המשיבה הסכימה כי תנתן לעורר הרשות לצאת מהארץ ובלבד שיפקיד ערבויות נוספות. העורר הודה בחלק מהעבירות שיוחסו לו, ועקבות זאת הורשע ודינו נגזר למאסר על תנאי וכן קנסות. עם מתן גזר הדין, הסכימה המשיבה כי הערבות הבנקאית שהפקיד העורר תבוטל, כדי שיתאפשר לו לשלם את הקנס שהוטל עליו. לאחר מכן הוגש כתב אישום חדש כנגד העורר, בגין אותן עבירות בהן לא הודה. עם הגשת כתב האישום החדש, קבע בית המשפט תנאי ערובה חדשים, לפיהם הבטיח העורר, בהתחייבות עצמית וערבות צד ג' את התיצבותו למשפט. כן הפקיד העורר ערבות כתנאי למתן היתר לצאת מהארץ.

לאחר מכן נקבעו ישיבות הוכחות בתיק. כעבור זמן קצר ניסה העורר לצאת את הארץ בניגוד להתחייבותו כלפי המשטרה, ואשם בעבירה של שיבוש מהלכי משפט, הודה בעבירה, ונגזרו עליו שלושה חודשי מאסר על תנאי. מאז יצא העורר את הארץ 14 פעם בהסכמת המשיבה וחזר בכל פעם. לפני זמן קצר הגיש העורר בקשה למתן היתר יציאה מהארץ. המשיבה הודיעה לב"כ העורר כי היא מתנגדת לבקשה כמות שהיא, אך כי תהיה מוכנה לשקול הסכמה למתן היתר יציאה מן הארץ במועדים ספציפים שאינם קבועים לדיון. בעקבות זאת החליט בית המשפט המחוזי כי יש לתת לעורר היתר לצאת את הארץ לשבועיים בלבד, והיתנה זאת בכך שהעורר יגדיל את הערבות הבנקאית להבטחת שובו ארצה, בלא שנתן נימוקים. הערר בפנינו הוגש הן כנגד ההחלטה להגדיל את סכום הערבות כתנאי למתן היתר היציאה מהארץ, והן כנגד ההחלטה שלא לתת לעורר היתר יציאה כללי.

נקודת המוצא העקרונית הינה כי לכל אדם הזכות לצאת מישראל. זכותך זו קבועה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בענייננו הפגיעה בזכות היסוד לצאת מישראל נעשית על ידי חוק סדר הדין הפלילי; אף שאין חוק היסוד משפיע על תוקפו של חוק סדר הדין הפלילי, הוא משפיע על פרשנותו. חשיבותה של זכות היסוד מובילה לכך כי לעניין הגבלה הנעוצה בקיומו של הליך פלילי התלוי ועומד, הטעם הציבורי העיקרי המצדיק פגיעה בזכות היסוד הוא החשש כי הנאשם לא יתיצב לדינו. רק אפשרות סבירה או ודאות קרובה לאי התיצבות למשפט, תצדיק מתן צו איסור יציאה מהארץ. אפילו קיימת אפשרות כזו, מן הראוי הוא לבחון אם לא קיימים אמצעים חמורים פחות מאיסור היציאה. איסור זה אינו האמצעי הראשון אלא האמצעי האחרון; על כן, הטלת ערובה מתאימה אשר יש בה כדי להקטין את סיכויי אי החזרה, עשויה לעיתים להיות אמצעי מתאים אשר יש בו כדי להצדיק המנעות מהטלת איסור יציאה.

בענייננו, קיימות שתי בעיות: האחת, האם ראוי הוא להגדיל את סכום הערבות כתנאי למתן היתר יציאה מן הארץ; השנייה, האם ההיתר לצאת מן הארץ צריך להיות כללי או שיש לתת היתר מוגבל בזמן, באופן שמחייב פניה מחודשת לבית המשפט בכל עת שהעורר מבקש לצאת מהארץ במהלך תקופה זו. בנסיבות המקרה, אין לקבל את עמדת המשיבה. זו הסכימה בעבר להפחתתה של הערובה, ולא היה כל שינוי נסיבות אשר ארע מאז הסכמתה. אשר לנסיכון הבריחה הקודם של

העורר מהארץ - מאז נסיון זה יצא העורר 14 פעמים את הארץ ושב אליה בכל פעם. יציאותיו נעשו תוך תיאום עם המשיבה ובהסכמתה. לו חששה המשיבה כי נסיון הבריחה שארע בעבר מעיד על כוונותיו העתידות של העורר, לא היתה מסכימה בודאי למתן היתר ליציאתו מהארץ כל אותם פעמים, וכן לא היתה מסכימה, עם גזירת דינו של העורר, להקטנת סכום הערבויות. החשש לאי שובו של העורר לישראל בנסיבות העניין אינו ברמת הסתברות של אפשרות סבירה או ודאות קרובה. העורר ביקש היתר כללי לחודשיים. הוא זכאי להיתר כללי זה. מסקנה זו מתבקשת מאופיה החוקתי של הזכות לצאת מן הארץ. רק נסיבות מיוחדות - הקשורות לאפשרות הסבירה או לודאות הקרובה שנאשם לא יתייצב במועד למשפט - מצדיקות מתן היתר מיוחד עבור כל יציאה ויציאה, תוך שלילתו של ההיתר הכללי.

גם נוחות מנהלית אינה מצדיקה פגיעה בזכות יסוד חוקתית. על כן, אין להטיל, מטעמים של נוחות מנהלית, את נטל הפניה לבית המשפט למתן היתר חדש על הנאשם. נטל זה מן הראוי לו שיהא מוטל על המדינה, אשר צריכה להוכיח לבית המשפט כי חל שינוי נסיבות המצדיק צימצומו של ההיתר הכללי. מן הראוי הוא, על כן, בהעדר טעמים מיוחדים לסתור, ליתן לעורר היתר יציאה כללי. ההיתר מוגבל לתקופות שבין ישיבות בית המשפט. אין צורך בהגדלת סכום הערבויות המופקדות עתה בתיק בית המשפט להבטחת שובו של העורר לארץ. הערר מתקבל.

העותרת והמשיב מס' 3 נשואים זה לזה, ולהם שלושה ילדים קטינים. נתגלו ביניהם סכסוכים, במסגרתם הגישה העותרת ביעה למזונות ולהחזקת הילדים לבית-המשפט המחוזי, וכן תביעת גירושין לבית הדין הרבני. המשיב מצדו הגיש לבית הדין הרבני תביעה לשלום בית, ובמסגרתה ביקש צו לעיכוב יציאתה של העותרת מהארץ, ובקשתו התקבלה. רשות ערעור שהגישה העותרת לבית הדין הרבני הגדול נדחתה, ומכאן העתירה.

חוק שיפוט בתי דין רבניים קובע את המסגרת הנורמטיבית לשיפוטם של אלה. הדין המהותי על-פיו הם דנים הוא המשפט העברי; כן דנים בתי הדין הרבניים על-פי הדין המהותי הכללי החל בעניינים הנתונים לסמכותם. החוק אינו קובע כל הוראה באשר לסדרי הדין על-פיהם ינהגו בתי הדין הרבניים בעניינים הנתונים לסמכותם, ועל כן הסמכות לקבוע סדרי דין נתונה לבתי הדין עצמם, ומכאן הותקנו תקנות הדיון בבתי-הדין הרבניים בישראל.

הסמכות הטבועה של ערכאת שיפוט לקבוע סדרי דין היא בעלת חשיבות רבה, אולם דווקא בשל רוחבה של הסמכות יש להשתמש בה בזהירות רבה. סמכות עזר זו אינה בלתי מוגבלת. היא מהווה סמכות שלטונית ועל כן יש להפעילה בסבירות, כלומר להפעילה באופן המאזן כראוי בין הערכים, העקרונות והאינטרסים שיש לקחתם בחשבון. אלה הם, בין השאר, שיקולי הצדק הדיוני לשם חשיפת האמת, יישום כללי הצדק הטבעי ועוד. על מערכת שיקולים זו יש לקחת בחשבון גם את זכויות האדם, כולל חופש התנועה. דבר זה מודגש במיוחד עתה, עם חקיקתו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. בית הדין הרבני הוא ערכאה שיפוטית שהוקמה מכוח דבר חקיקה. כמו לכל רשות שלטונית, גם עליה מוטלת הובה לשמור על זכויות האדם.

שיטת המשפט בישראל מבטיחה לכל אדם זכויות אדם. זכויות אלה עומדות לו בפני כל ערכאה שיפוטית. המעבר מערכאה שיפוטית "אזרחית" ל"דתית", אין בכוחו להביא לאובדן או שלילה של זכויות אדם בסיסיות. בית דין דתי אינו פועל בחלל. הוא פועל במסגרת שיטת המשפט הישראלית הכללית. שיטת המשפט בישראל אינה קונפדרציה של שיטות נפרדות. שיטת המשפט בישראל היא אחדות, המכירה בשונות ובייחוד של מרכיביה השונים. על כן, בעניינים המהותיים של המעמד האישי חל המשפט העברי, העשוי לעתים לדחות הסדר משפטי כללי זה או אחר. אך דחייה זו מוגבלת אך לענייני המעמד האישי, "לא פחות ולא יותר" היא אינה חלה על מה שאינו נופל לגדר ענייני המעמד האישי. היא אינה חלה גם לעניין השימוש בסמכות הטבועה של בית הדין הרבני להסדיר את ענייני הדיון שבפניו.

עיכוב יציאה מהארץ, כסעד ארעי או כסעד ביניים דיוני, יכול להנתן רק כאמצעי דיוני הבא לסייע לצד במימוש הסעד שהדין המהותי נותן לו. בצד אחד של המאזניים יש להעמיד את זכות החוקתית של כל אדם לצאת מישראל. זכות זו הוכרה כאחת מזכויות היסוד של האדם בישראל. היא נגזרת מהיותו של אדם בן חורין ומאופיה של המדינה כמדינה דמוקרטית, ומהיותנו חלק מהקהילה הבינלאומית, אשר במסגרתה זכות התנועה מוכרת כזכות אדם מנהגית. חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו אימץ תפישה זו כל רשות מרשויות השלטון - לרבות כל ערכאות השיפוט (שאף הן בגדר רשויות השלטון) ובהן בתי דין דתיים - חייבת לכבד זכות זו. כנגד הזכות החוקתית של כל אדם לצאת מהמדינה עומד האינטרס של בעל דין להגשמת הדין המהותי. יציאתו של בעל דין מהארץ עשויה להשפיע על ההליך השיפוטי ועל אפשרויות הביצוע של פסק הדין. קיומם של

הליכי משפט סדירים להבטחת הזכויות המהותיות הוא אינטרס לגיטימי ראוי להגנה של כל צד במשפט. זהו גם אינטרס ציבורי שהליכי השיפוט יהיו יעילים, שתביעות לא תשובשנה, ושפסקי דין יקויימו.

מתבקש אפוא איזון ראוי בין הערכים המתנגשים. אמת המידה החוקתית הראויה היא זו: ניתן לעכב יציאתו של בעל דין מישראל, אם קיים חשש כן ורציני כי יציאתו של בעל הדין תסכל או תכשיל את ההליך השיפוטי או תביא למניעת ביצועו של פסק הדין. הקשר הסיבתי הנדרש על-פי אמת מידה זו, בין הסכנה לבין מניעתה הוא זה של "חשש כן ורציני". בטרם יפעיל בית-המשפט את שיקול דעתו, יהא עליו לבחון אם קיימות דרכים דרסטיות פחות להבטחת האינטרס הראוי להגנה, בלא לפגוע בחופש התנועה. לעתים קרובות די במתן ערובה כספית מתאימה כדי לקיים דרישה זו. גם לא הרי הליך שניתן לקיימו כדין בלא נוכחות אישית של בעל דין, כהרי הליך שניתן לקיימו כדין רק אם בעל הדין נוכח אישית. במקרה הראשון לא יסוכל ההליך אם בעל דין יצא את הארץ, ואילו במקרה השני עשויה יציאתו של בעל דין לסכל את עצם קיום ההליך. עם זאת, אף כאן יש לבחור תמיד באמצעי דרסטי פחות.

בענייננו, בפני בית הדין הרבני היתה תלויה ועומדת תביעת גירושין של העותרת נגד המשיב. כן הוגשה בפניו תביעה לשלום בית של המשיב נגד העותרת. במסגרת תביעה זו לשלום בית נתבקש צו עיכוב יציאה מהארץ נגד העותרת והילדים. בית הדין הרבני נעתר לבקשה, וזאת על יסוד טיעונו של המשיב כי הוא "חושש שיציאת האשה לחו"ל בשלב זה יגרום לקרע סופי ביניהם, אשר לא יהא ניתן לאיחוי". בית הדין הורה על קיום דיון נוסף כעבור כחודשיים ימים. הוא ביקש מהצדדים לנהל משא ומתן. על-פי התשתית הראייתית שהונחה בפני בית הדין הרבני, לא הוכח כלל היסוד של "חשש כן ורציני". כל שהיה בפני בית הדין הרבני הוא טענה של הבעל והכחשה של האשה. בכך לא די לבסס חשש כן ורציני. שנית לא נתקיימה הדרישה כי יציאתה של העותרת מהארץ תסכל או תכשיל את ההליך השיפוטי של שלום הבית. נסיעתה של העותרת מחוץ לישראל היא אך לתקופה קצרה. אין בכך כדי להשפיע על מהלכו של המשפט. על כל פנים, ניתן להבטיח עניין זה באמצעות ערובה מתאימה.

ניתן להניח כי יציאתה של העותרת מישראל עשויה להשפיע לרעה על היחסים בין בני הזוג, ואולי אף, כטענת הבעל, לגרום לקרע סופי ביניהם. אבל אפילו אלה הם פני הדברים, אין בית הדין הרבני מוסמך בגדרי סעד ביניים הניתן על ידו מכוח סמכותו לקבוע סדרי דין, לעכב יציאתו של בעל דין מהארץ מקום שלא מתקיימת אמת המידה המאזנת בצורה ראויה בין הערכים, האינטרסים והעקרונות הנוגעים לעניין.

מתוך רצון להגשים את הדין המהותי, עשויים לעתים להתן צווי ביניים הפוגעים בזכויות אדם בסיסיות, כגון חופש הקניין (לעניין עזיבת דירה), חופש התנועה (לעניין איסור יציאה מהארץ). יש כאן פער בין התפישות הבסיסיות המונחות ביסוד עקרון שלום הבית בדין הדתי לבין השקפת עולמה של חברה, שברובה היא חילונית. אין בית הדין הרבני מוסמך ליתן צו עיכוב יציאה מהארץ רק משום שהדבר מפריע לשלום הבית, להבדיל מהפרעה להליכי השיפוט בדבר שלום הבית. העתירה מתקבלת.

העותרים קובלים כנגד הצו שנתן המשיב מס' 2 לסגור קטע של רחובות המלך ג'ורג' ושמואל הנגיד בירושלים שליד בית-הכנסת "ישורון", בשבתות ובמועדי ישראל, בשעות לפני הצהרים. החלטת העיריה נתקבלה לאחר שהוברר כי תנועת מכוניות ברחובות הנזכרים גורמת רעש במידה מפריעה למתפללים בבית-הכנסת "ישורון". בקבלו את ההחלטה התחשב המשיב בשיקולים שמצד אחד, בית הכנסת " ישורון" הוא בית-הכנסת הגדול והמרכזי בירושלים, בו נמצא קהל גדול של מתפללים בימי מועדי ישראל ובשבתות; ומצד שני, יש תחליף אחר לבעלי המכוניות המצריך שהם יסעו מרחק שהוא רק 300 מטר יותר מהמרחק שעליהם היה לעבור אילו היו נוסעים ברחובות הנ"ל כדי להגיע לתעודתם.

אין אנו מוצאים, כי שיקוליו אלה של המשיב מס' 2 פסולים הם. לפי החוק יש לרשות התמרור המרכזית סמכות להסדיר את התנועה ברחובות - בין על-ידי הגבלת התנועה בהם ובין על-ידי איסורה המוחלט - בהתחשב הן באינטרסים של בעלי המכוניות והולכי הרגל להשתמש ברחובות לצרכיהם השונים והן בהתחשב בצרכים הלגיטימיים של חלקים אחרים של בני-הציבור, לרבות האינטרסים של הדיירים בבתים גובלים עם הרחובות או של אלה המשתמשים בהם למטרות שונות. הבעיה, שעל רשות התמרור המרכזית לפתור בכל מקרה קונקרטי מסוג זה, היא להביא, במידת האפשר, לידי איזון האינטרסים הללו. בתיתו ערך לשיקול כי תנועת המכוניות ברחובות הנדונים בימי מועדי ישראל ובשבתות מפריעה להתרכזות המתפללים בבית-הכנסת "ישורון" בתפילתם ומונעת בעדם להתפלל בנחת, התחשב המשיב מס' 2 באינטרס שהוא בעל אופי דתי אך אין פסול בכך, כשם שלא היה כל פסול אילו התחשב באינטרס תרבותי, מסחרי, בריאותי וכיוצא באינטרסים כאלה, ובלבד שהם נוגעים לחלק ניכר מבני-הציבור.

למותר להטעים כי אין בהוצאת הצו משום כפיה דתית כלשהי, שכן לא אולץ המבקש מס' 2, בגלל הצו, לעשות פעולה הנוגדת את השקפותיו בעניני דת. ולבסוף, עלינו להטעים כי אין לראות בהחלטתנו זו משום קביעת הלכה המכשירה את סגירת התנועה בכל רחוב שבו נמצא בית-כנסת. מחובתה של רשות התמרור המרכזית לדון בכל מקרה קונקרטי לאור נסיבותיו המיוחדות ובהתחשב בכל האינטרסים אשר סגירת הרחוב עשויה להשפיע עליהם, בין לטובה ובין לרעה. הבעיה היא, בסופו של דבר, בעיה של מידה ודרגה. העתירה נדחית.

לפי תשתית ראייתית שהציג בפניו השב"כ, בא המשיב לידי מסקנה כי קיים יסוד לחשש כן ורציני שיציאתו של העותר עלולה לפגוע בבטחון המדינה, היינו שיקיים קשרים אסורים עם אנשי אש"ף ויחדיר לישראל כספים המשמשים ארגון זה למטרותיו, העוינות את ישראל. על כן הוציא המשיב צו האוסר על יציאתו של העותר מהארץ. מכאן העתירה.

לא בחופש התנועה בתוך גבולות המדינה עסקינן, אלא בזכותו של העותר לצאת אל מחוץ לגבולותיה, ולו גם למדינה שאינה עוינת לישראל. הבדל זה הוא מובן מאליו, שכן השלטונות בישראל מאבדים את אפשרות הפקוח על מי שיוצא לחוץ-לארץ ולכל הפחות ניתן לומר בודאות שהפקוח מרחוק נתקל בקשיים ניכרים. לגבי זכות התנועה אל מחוץ לגבולות המדינה, הוא הנושא הניצב בפנינו, ניתן להשתמש במבחן של חשש כן ורציני, אותו הציב לעצמו המשיב.

העובדה לבדה שבפנינו הוראה בחוק גופו, אינה מייצרת את הצורך בקביעה שיפוטית זו. יש לפרש את הכתוב לאור החשיבות העקרונית לשמור על זכויות-היסוד של האזרח מזה ולאור האפשרות של סכנה לשלום הציבור מזה. אין מדובר בהוראה חקיקתית חדה וחלקה שנתר רק ליישמה, כי אם בהוראה שלשם פרשנותה עלינו לקבוע את המבחן המתאים לפרשנות זו. לגבי חופש תנועה מחוץ לתחום המדינה יש להשתמש במבחן "החשש הכן והרציני". בעת יישומו של מבחן זה עלינו לשוות לנגד עינינו מצד אחד את הצורך בשמירה על הזכות בה מדובר - שעם היותה פחותה מזכות התנועה הפנים ארצית היא עודנה חשובה - ומצד שני את הצורך למנוע את התרחשות הסכנה לבטחון המדינה, אם חופש התנועה לא יוגבל. יש להביא בכלל השיקולים את חומרת הסכנה עליה סב החשש הכן והרציני, שהרי החשש לבטחון המדינה יכול וילבש צורות שונות ויתבטא באופנים שונים בעלי מידת חומרה שונה.

בענייננו, הוגשה לבית המשפט תעודת חסיון חתומה על ידי שר הבטחון. ניתן כמעט לומר כי די בחומר הגלוי כדי לקבוע שהחלטת המשיב היא סבירה ואינה מצדיקה את התערבותנו. לא זו בלבד שהעותר מודה במיפגשים עם אנשי ארגון אש"ף וראשיו במהלך בקוריו מחוץ לארץ אלא שהוא גם מודה בפעילותו למען הרמת תרומות ל"קרן האדמה" וכן לקרנות שיוקמו בעתיד. העותר טוען בתצהירו כי מדובר בקרנות של מפלגה שהוא נמנה עם ראשיה ומשמש כדובריה. הקרנות הן: "קרן האדמה", שלרשותה חשבון בבנק הפועלים, ואחרות (שטרם הוקמו), אשר מטרתן היא הקמת גני ילדים ומתן סיוע לסטודנטים. לטענת העותרים קרן האדמה הינה וולונטרית ומטרותיה תמימות והומאניות גרידא. אולם הוצגה בפנינו חוברת הדנה בקרן האדמה ותוכנה טופח על פני טענת התמימות שבפי העותר. אין היא מאבחנת בין שטח מוחזק לבין חלקים אינטגרליים של מדינת ישראל והיא מכילה ביטויים בוטים אשר אינם מביעים אהדה למדינה בלשון המעטה.

כסף הוא אמצעי נויטרלי העשוי לשמש למטרות שונות ומגוונות, אך בידי גורם עויין אין גבול לדרכים המזיקות בהן ניתן לעשות בו שימוש. מותר היה למשיב להסיק מהחומר שהובא בפניו שאין מדובר בנסיעות העותר למטרות הומניטריות גרידא כי אם למטרות שאינן מתיישבות עם טובתה של ישראל מבחינה בטחונית. מחומר זה עולה בעליל כי מדובר בכספים אשר אש"ף מעוניין להחדיר לישראל וכי הוא עושה כן תחת מסווה של ארגונים תמימים. לאור מטרותיו הידועות של אש"ף המעוניין בחיסולה של מדינת ישראל, פשיטא שמתעורר חשש רציני ביותר שהכספים (המוחדרים כמתואר) ישמשו למטרות שיפגעו בבטחון המדינה. העתירה נדחת.

שר הפנים נתן צו האוסר על העותר 1 לצאת מן הארץ. לאחר שהגיש את השגותיו, ואלו נדחו ע"י השר, פנה לבית משפט זה.

לפי תקנות שעת חירום, שר הפנים רשאי לאסור את יציאתו של אדם מישראל, אם קיים יסוד לחשש שיציאתו עלולה לפגוע בטחון המדינה. מכאן שנאבקים זה בזה זכותו של הפרט לחופש תנועה והחובה להגן על בטחון המדינה. לפי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, כל אדם חופשי לצאת מישראל; כאמור בחוק היסוד, ניתן לפגוע בזכויות המנויות בו רק בתנאים הקבועים בפסקת ההגבלה. כמו כן אין בחוק היסוד כדי לפגוע בתוקפם של חוקים שהיו קיימים ערב חקיקתו, אולם חוק היסוד מקרין על פרשנותם.

זכותו של אדם לצאת מארץ מגוריו ולחזור אליה היא אחת מזכויות היסוד של האדם. כיום עוגנה זכות היציאה מן הארץ בחוק היסוד, אך ניתן לראותה גם כנגזרת מן הזכות לחופש התנועה ואף מן הזכות לחירות. עם זאת, הזכות ניתנת להגבלה מכוח שיקולים כבדי משקל אחרים, כמו הגנה על בטחון המדינה ושלוש הציבור. בבואנו להניח את הזכויות המתנגשות על כפות המאזניים, יש לשקול בתחילה את עוצמת הפגיעה בזכותו של הפרט ולאחר מכן את עוצמת הפגיעה בזכותו של הציבור, כל זאת לפי מידת היקפה הגיאוגרפי של ההגבלה, משך הזמן של ההגבלה, ואף לפי ענינו האישי של האדם שיציאתו נאסרה.

לענין עוצמתה של הפגיעה בזכות - או "מידתיותה" של הפגיעה - יש לשקול גם את משך הזמן של ההגבלה. ככל שמשך הזמן של ההגבלה ארוך יותר, גדלה עוצמת הפגיעה. לא הרי הגבלה על זכות היציאה מן הארץ למספר ימים כהגבלה למספר חודשים או אפילו שנים. יש לשקול גם את הענין האישי של האדם שיציאתו מן הארץ נאסרה. אינו דומה מי שיציאתו נועדה לצורך טיפול רפואי, למשל, למי שיציאתו נועדה למטרת טיול.

בענייננו, הגבלת יציאה של אדם המבקש לעלות לרגל למקום קדוש לדתו היא פגיעה בזכותו לחופש הדת והפולחן, ובתור שכזה היא חמורה ביותר, אולם מדובר בצו האוסר את יציאתו של העותר מן הארץ, ואין זאת מן החמורות שבפגיעות בחירות או בחופש התנועה. צו האיסור ניתן למשך ששה חודשים. אין זאת תקופה קצרה, אולם אין היא בגדר הגבלה שאי אפשר לעמוד בה; אפילו מטרת היציאה היא קיומה של המצווה הדתית. כל אלה יש לשקול מול משקלם של הטעמים הבטחוניים המונחים על הכף נגד יציאתו של העותר מן הארץ.

הזכות לצאת מן הארץ, שהוכרה מאז ומעולם כזכות יסוד של האדם, עוגנה גם בחוק היסוד, אולם הסכנות לבטחון המדינה ולשלוש הציבור לא נמוגו ולא פחתו. זכות היציאה מן הארץ, ככל זכות אדם, היא יחסית ואינה מוחלטת. באיזון בינה לבין הטעמים הבטחוניים, יש להביא בחשבון את הסכנות החמורות לבטחון המדינה ולשלוש הציבור. אפילו נאחז באחד מן המבחנים המקילים יותר עם מי שנאסרה יציאתו מן הארץ, הרי שאחרי עיון בחומר החסוי שהוגש לעיוננו, החלטנו כי קיים "חשש כן ורציני" - ואולי אף "בוודאות קרובה לוודאי" - שיציאתו של העותר מן הארץ עלולה לסכן במידה חמורה את בטחון המדינה. העתירה נדחת.